

belang en goed beheer bevorderd worden. [fol. 757] Om wijdloopigheid te vermijden laat men het hier bij, maar er is herhaaldelijk op gewezen dat men het ernstig meent. De djatibomen op Rosingain staan er beter bij en bestonden bij de meest recente inventarisatie uit 2680 grote, 2870 middelste soort en 3400 kleine. Betreffende de Zuidwester- en Zuidoostereilanden is slechts een rapport over de baai van Damar, gevoegd bij een resolutie van het bestuur van 28 januari 1766, ontvangen. Het is te Batavia opgeborgen zodat het beschikbaar blijft. Er is op aangedrongen dat in opdracht van de Compagnie de op die eilanden rijkelijk aanwezige karet wordt opgehaald, maar particulieren mogen het ook vervoeren. [fol. 758] Karet kan zonder nadeel samen met de Compagnie verhandeld worden en in deze arme streek moet men de kleine koopman niet belemmeren. Aangaande de particuliere vaart en handel is, naar aanleiding van de klachten van gouverneur en secunde in hun aparte brief dat een Timors burger de Zuidwestereilanden bezocht heeft, het verbod daartegen opnieuw bevestigd. Ook het voorstel vervoer en verzending van gekapte of gestampte nootmuskaat en foelie te verbieden is goedgekeurd. Geen specerijen mogen uitgevoerd worden, dan wat gekonfijte en tot atjar gemaakte, of in het zout gelegde nootmuskaat, als het maar afgevallen en onrijpe exemplaren zijn. Men is het eens met de opvatting van het bestuur dat de vaart door bewoners van Ceram en Goram [fol. 759] naar de Zuidwestereilanden nodig is om vandaar sago en andere benodigdheden naar Banda te brengen. Daartegen wordt niet gepatrouilleerd, maar men zag graag dat die vaart gestimuleerd wordt, ook om die mensen af te houden van schadelijke acties. Toch dient men hen enigszins te wantrouwen. Ten overvloede is het verbod van particuliere vaart naar Makassar herhaald en ook die naar elders, als er bedenkingen tegen de bestemming kunnen zijn. De enige uitzondering is als er gebrek aan rijst zou zijn. Dit jaar was dat het geval, maar niemand heeft zich voor deze vaart aangeboden. Om alle gebrek te voorkomen is buiten de genoemde voorziening voor het aanstaande jaar [fol. 760] op het onderbouwde verzoek van het bestuur naar Java, Ambon, Ternate en Makassar geschreven om op aanplakbiljetten bekend te maken dat op Banda de daar door particulieren aangevoerde rijst voor uiterlijk rsd 50 het last verkocht kan worden. Eerder hadden de kleine kooplieden geen zin in deze handel, omdat de Compagnie aan de inwoners rijst voor rsd 30 het last leverde. Het bestuur op Banda is gemachtigd om pas rijst aan inwoners van de derde klasse, ofwel geen Compagnies dienaren, noch perkeniers, te verschaffen, als die bij particulieren niet te verkrijgen is, of als die er meer dan rsd 50 het last voor vragen. Alleen in dat geval kan de Compagnie uit haar voorraad de inwoners van de derde klasse tegen rsd 50 rijst leveren. [fol. 761] Conform het voorschrift uit 1762 krijgen de inwoners van de eerste en tweede klasse dit onverminderd voor rsd 30 het last. De staatrekening van Banda over 1764/65 toont aan uitgaven f 180.994 en aan inkomsten f 88.469, wat slecht is zeker in vergelijking met het voorafgaande boekjaar en de memorie van bezuiniging. De uitgaven zijn niet alleen f 24.898 meer dan in 1763/64 en f 25.994 meer dan die memorie voorschrijft, maar de inkomsten zijn f 1530 minder dan de memorie, hoewel ze f 35.185 hoger zijn dan in 1763/64. Daarbij zijn de inkomsten voor f 30.000,- onzeker, daar dit een vordering op de vroegere resident te Wayer George Charles Guitton is. Volgens de Bataviase resolutie van 21 november 1766 betreft die de verkoopprijs van te weinig door hem verantwoordde specerijen. [fol. 762] Deze kwestie dient nog bij de Raad van Justitie te Batavia, maar wegens Guittons armoede zal er van deze vordering wel niets te incasseren zijn. De hogere uitgaven zijn te wijten aan zware herstelwerkzaamheden, het vernieuwen van affuiten en rampaarden etc. De mindere winsten komen niet alleen voort uit een tekort aan gewilde textiel wegens de geringe verwerving en de prijsstijging op de inkoopkantoren, maar is ook te wijten aan de slechte staat van wat met het ongelukkige schip Oosterbeek uit Batavia werd verzonden. Onder aansporing tot verbetering is dit ter kennisneming behandeld. In 1764/65 werd op de Coromandelse en Bengaalse textiel 52 % winst gemaakt, op de Suratse 41 %, op diverse andere artikelen 82 % en op de rijst 12 %. De winst op het totaal van f 96.377 bij inkoop is f 36.210, of 38 %, geweest. [fol. 763] Om het resultaat te verbeteren is geen textiel gezonden waar volgens het bestuur geen vraag naar bestond, maar van het wel